

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: P. O. Box 1005
Washington 13., D. C.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Bimonthly — Revista Hungara
Revue Bimensuelle Hongrois

Előfiz. Északamerikában:
egész évre 4.- \$, félév 2. - \$
Más ország havi két coup.

Legendák, számok, propaganda és valóság

Írta: Zeke Zoltán

A világ végén, Sydneyben, nemzetközi társaságban hallgatom az öreg cseh ügyvéd emlékeit Magyarországról, ahol katonáskodott.

— Igen, maguk mindig feudális ország voltak. Micsoda ember is volt az az S. főispán, aki az első világháború vége felé csak úgy verte, potozta a cselédeit.

Szerényen közbevettem, hogy az az S. főispán és földbirtokos a kalandorság határán álló ember, később hirhedt kártyabarlang-tulajdonos lett.

Mindegy, a tárgyilagos cseh ügyvédben a sok kedves emlék mellett ezek a különlegességek maradtak meg és ezeket meséli el legalább félévenként. Akkoriban a hadügyminiszter aratási munkákra kihelyezte vidékre a katonákat. Így kerültek a főispán délvidéki birtokára. Egy alkalommal a lóherélés ünnepélyes bemutatására nagy céccóval házimulatságot rendeztek. Ivás, mulatozás és cigányzene mellett folyt le ez az ünnepélyes és kínos aktus. Nem vagyok otthonos a lótenyésztésben és így nem tudok hozzászólni, hogy mi van ezen ünnepelni való, de úgy érzem, inkább a Józsa Gyuri bizarr ötleteihez volt méltó. A baj csak az, hogy a Józsa Gyurik, mégha magyar nábobokká is szépítik őket, túléltek korukat és örökké ezek terjesztik rosszhírünket.

A K. u. K. hadügyminisztérium úgy rendelte, hogy az aratásnál segédkező csapatok a teljes ellátáson felül koponyánként napi korona zulagot kapjanak. Ezt azonban a feudális mivolta mellett gazdasági érzékkel megáldott főispán nem fizette ki. Azzal tért ki, hogy a katonaság ellátása úgyszólván sokba kerül, a tiszt uraknak pedig átnyújtott emlékül egy-egy arany cigarettatárcát. A tisztok visszautasították az ajándékot és jelentést tettek a hadügyminiszternek. Nem feszegetem, hogy kinek lett igaza és miért, — de tény, hogy a csapatokat rövidesen áthelyezték Horvátországba.

Azóta elmúlt 35 év, s az öreg magyar bakák jórésze visszabújt a föld alá, de a „feudális emlék” még mindig itt kísért és lesz legendává. Kár volna ez úttal a feudális szó bölcsészeti értelmét firtatni, mert a lényegben mégiscsak egyetértünk

és még a jobbszándékú és tárgyilagos csehek is örülnék, ha újra meg újra kitergethetik régi szennyesünket.

Védekezni ez ellen Madáchcsal, s az Főtvősingával, a Nobel-díjas Szent-Györgyivel hasztalan kísérlet. Végeredményben a világot az érdekli, hogy mi van aznap délben a levesestánván. Mire vitte egy nép vagy mit hazudozik össze-ügyesen. Forгатom Colin Clark közgazdász könyvét, mely az ember gazdasági haladásáról szól és 1940-ben jelent meg. A mű osztályozza (I. IV). az egyes nemzeteket aszerint, mennyire megbízható módszerekkel állapították meg nemzeti jövedelmüket. Az első kellemes megállapítás: A sokszor lekicsinyelt, és sokszor lecsépejt Magyarország közgazdasági tudománya Kanada, USA, Németország, Dánia, Norvégia, és Angliával egyenrangúan az I. osztályba került, mely 5 százaléknyi tévedéslehetőséggel próbálja a nemzeti jövedelmet megállapítani. Nem lebecsülendő rang ez, amikor pl. Ausztria, Belgium, Olaszország tudománya csak III. osztályú helyre tarthat igényt. Mutatja ez, hogy a magyar adózási és jövedelmi statisztikákon felépített jövedelemkutatás milyen szakszerű volt. Pedig a harmadik osztályba szorult kicsiny Svájc nemzeti jövedelme a 30-as évek átlagában kétszerese volt Magyarországnak. Ez az 1924-34-es magyar nemzeti jövedelmi átlag, évi 955 millió dollár alig volt kevesebb Dánia jövedelménél, bár az osztrákok felulmulták és a csehek kétszerannyit tudtak felmutatni

Az ember átlagos jövedelme ott a legmagasabb, ahol a nép többsége nem östermelő, hanem a könnyű ipart műveli. Ezért van, hogy nem az ezeréves multú államok, hanem az USA, Kanada, Ausztrália s Új-Zélandban legmagasabb az átlagos jövedelem. Ez jelenti a jólétet és ettől van jóhírük ezeknek az államoknak.

Egy ilyen 1940-ben megjelent könyvben még mindig hátrányát látjuk annak, hogy kényszerházasságban éltünk Ausztriával, mert a derék szerző még ekkor is 1904-es adatokkal kénytelen kombinálni a régi Monarchiával kapcsolatban. Hivatkozik ugyan a legújabb magyar Nemzeti

Jövedelemről szóló munkára, de mégsem álltak rendelkezésére megfelelő magyar adatok. Azt még megállapítja, hogy a magyar munkás termelőképesége 1913 és 1935 közt 50 százalékkal emelkedett, de többet nem is akar tudni Magyarországról.

Pedig hatalmas táblázatok mutatják pl. Dánia, Hollandia, Esztország agrártermelését a nagyországok mellett is. Alig tudjuk elhinni, hogy ne tudott volna megfelelő magyar összehasonlító statisztikát találni. A családok fogyasztási statisztikáinál ugyanez az eset és persze, akik távol vannak azoknak soha sincs igazuk... Az persze talán jobb is, hogy nem említi, hogy nálunk a 30-as években egy magyar emberre évenként átlagban csak egy felpár cipő fogyasztása esett... Itt a csatát Bata vezér nyerte meg a csehek javára, míg a mi rendszerünk inkább kitiltotta a Bata-gyárakat az országból, állítólag az öreg suszterek védelmében, de ennek is csak az újpesti bőrgyárak tapsoltak. Az igazi, demokratikus jóhír és haladás lényege a nagytömegek fogyasztása, még ha személy szerint szerettünk is "belvárosi" szobású cipőben járni.

A könyvtárak polcai tehetnek sokszor arról, hogyan terjed hírünk a világban. Ettől függ sokszor, hogy mit írnak rólunk és hogyan tájékozik a politikus, tudós és újságíró, amikor Magyarországot megemlíti. A Sydney-i Public Library pl. világviszonylatban is kitűnően vezetett könyvtár. Szerencsére máholnap a világ legtöbb könyvtárában akad egy-egy magyar valaki, aki nagy szolgálatokat tehet fajtánknak, a könyvek helyes összeválogatásával és azok kiegészítésével. Akadnak itt számszámmal magyar szépirodalmi művek is, amelyeket egy ügyes kereskedő szórt rá a könyvtárra. Más lapra tartozik, hogy, a mégis korlátozott létszámhoz szükséges volt-e a derék Gárdonyit, mint költőt szerepeltetni? Húsvétkor és vérünkbe vág azonban a Magyarországgal foglalkozó tudományos munkák összeválogatása. A Corpus Iuris Hungarici 62 kötetét és a régi magyarnyelvű római jogokat remélem ajándékba kapták. A könyvek egyrésze sajnós elavult. Itt találhatók az 1900-as párizsi világkiállítás magyar katalógusai is. Annak idején nem volt rossz propaganda Alden: "Hungary of today" c. műve, amely 43 év előtt jelent meg. A könyvtárak tele vannak a régi kisantant első világháború alatti propagandaműveivel. Még ma is egy bizonyos Beck G. berni egyetemi tanár "La responsabilité de la Hongrie" c., 1917-ben a horvátok érdekében írt munkája rontja a levegőt. Feltalálhatók Mende Tibor, Pálóczy-Horváth háború alatt írt. könyvei. Az európai szellemiséget időtállóan Teleki Pál képviseli és mellette ott vannak Belhelen István, Károlyi Mihály, Nagy Ferenc munkái is. Deák könyve a Columbia-egyetem kiadásában, 1942-ből, a párizsi békét taglalja. Szóval vannak itt jószándékú tárgyilagossá ismertetésre, túlságosan hangulatos, parfümös munkák. Mégis úgy érzem, az egész kiegészítésre szorulna és egészen

bizonyosan így van ez mindenütt a világ számottevő közönyvtáraiban. A Free Europe remélem ügyis elküldi kiadványait a könyvtáraknak és talán katalógizálják is azokat. Mert arra persze a kommunista rendszernek is volt gondja, hogy Apró Antal és társai munkáit kakuktojásként elhelyezze.

A világsajtóban ma már szép számmal írnak olyanok, akik régebben szakadtak el hazulról és ma ők látják el magyar hiranyaggal a lapokat. Nem mindig szakyszerűen és sokszor felületesen. A kitűnő ping-pong-bajnok pl. igazán csak jóhírünket növelte sportteljesítményeivel. Aztán izmai lazulásával rákapcsolt az újságírásra és ebben is ügyes volt, csak felületes. Könyvet írt például Európa történetéről, mely csak úgy hemzseg a tévedésektől, de egy ping-pong-bajnoktól ez is nagy teljesítmény. A városligeti Feld-színház csemetéje, mint világhírű színházi történettudós szerepel és nem is ügyetlen cikkeket ír. Kár volna ezekkel csatázni. Inkább vegyük számba ezeket az ügyes tolforgatókat, akik már rég megtalálták a szerkesztőségek, tudományos társaságok és kiadók kilincseit és szeliden próbáljuk ellátni őket tárgyilagossá anyaggal. Szép feladat volna ez egy nem fafejű propagandaminiszter számára, mint amilyen Giraudaux volt, aki tudta, hogy a Szentlélek lovagjai nem mindig Bayard-lovagok...

Roszhírünk azonban nemcsak a betű, hanem modorunk útján is terjed. Ne becsljük ezt le, mert ezekben az években százezernyi magyar nap nap után kénytelen igénybevenni idegen emberek jóindulatát. Dosztojevskij szerint semmi sem alázta meg úgy az embereket, mint a hállárakötelezettség érzése, tehát erről ne is beszéljünk. Csak arra gondolok, hogy ha kaptunk valamit, legalább köszönjük meg mindig, ez nem kerül semmibe és jó emléket hagyunk magunk után.

A jobsorsra árdemes Közéleti Férfiú egy trópusi országban testileg-lelkileg összetört és más talajra próbált onnan vándorolni. Szerencséje volt, mert felkeltette maga iránt a konzul figyelmét, aki meghívta vacsorázgatni, gulyást főzetett tiszteletére és kioktatta, hogyan is kaphatná meg azt a csodálatos vízumot. Megérkezett a vízum, de Közéleti Férfiúknak nem volt pénze hajójegyre. Ismét a konzul lépett közbe és addig erőlködött, amíg biztosította az ingyen hajójegyet. Ráadásul előre szerzett neki egy szerény állást is új hazájában, ahol már íróasztal várta csakány és lapát helyett.

Közéleti Férfiú ezeketán annyira meg volt elégedve önmagával, hogy márcsak egy levelezőlapra sem méltatta a jószívű konzult, amiben megköszönte volna, amit érte tett. Ismétlem, nem hálára gondolok, mert az ilyesmit úgysem lehet meghálálni, de az elmaradt köszönöm egyáltalában nem növeli jóhírünket s ennek hátrányát látja minden magyar, akinek legközelebb kell érintkeznie idegen vendéglátóinkkal.

Egy vak angol tengerésztiszt kiejtésre tanította, a magyar orvost. Ingyen, nem fogadott el

DORÁTI ANTAL BUENOS AIRESBEN

Doráti Antal, a Minneapolisi Szimfonikus zenekar dirigense, 1953. júliusában Buenos Airesben őt koncerten vezényelte az Orquesta Sinfónica del Estado, az argentin állami szimfonikus zenekart. Doráti vendégszereplése volt július hó legnagyobb zenei eseménye Délamerikában. A lapok — La Razón, La Prensa, Crítica, El Clarín, El Mundo stb. — hosszú cikkekben számoltak be Doráti Antal művészi értékeiről. Az "Informaciones de los Estados Unidos", az észak-amerikai nagykövetség hivatalos képeslapja fényképekkel, rajzokkal illusztrált cikkben ismertette a kitűnő karmester pályafutásának történetét. Ezt a spanyolnyelvű cikket közöljük az alábbiakban magyarul.

Öt perc hiányzott ahhoz, hogy felgördüljön a függöny és megkezdődjék a „Don Giovanni” előadása a Budapesti Királyi Operaházban.

Doráti Antal a kulisszák mögött sétált, egy áriát dúdolgatva, mikor az Opera igazgatója felrezzentette töprengéséből.

—Csakhogy végre megtaláltalak, Antal! — Azonnal jöjj le a zenekarhoz, te vezényled ma este a zenekart.

—Hogyan? ... én vezénylem a „Don Giovannit”? Nem viccel velem, igazgató ur?

Ha Doráti ezt hallotta volna, hogy Marslakók nézik végig az előadást, nem lehetett volna job-

ban megrémülve.

nyelte az Operaház nagy zenekara. Az Opera igazgatójának nem volt kedve a viccelődésre ezen az estén. Csaknem az utolsó pillanatban értesítették, hogy karmestere szívrohamot kapott és beszállították szanatóriumba.

Ezen az estén Doráti Antal,

egy 16 éves fiatal zenész vezérát. Váratlan megjelenése leginkább édesapját, a zenekar első hegedusér lepte meg.

A Királyi Operaház történetében ez volt az első eset, hogy a karmester utcai ruhában lépett a színpadra. Dorátinak nem volt ideje arra, hogy frakkba öltözzön.

Máskor a magyar főváros lapjai dicséret kritikákban jelentették, hogy a fiatal muzsikusként tökéletes művészettel, a partitúra pontos ismerete alapján vezényelte a zenekart.

Természetesen, az Operaház igazgatója nem azért adott karmesteri pálcát Doráti Antal kezébe, mert ő volt az első ember, akivel összetalálkozott a színpad mögött. Doráti Antalt, aki régi olasz eredetű művészcsaládból származott, jól ismerte, mint fiatal és sokatigérő tehetséget, aki zongorán kísérte az operanekeseket s így pontosan megismerte minden operának a partitúráját.

Ezen a napon, 28 évvel ezelőtt kezdődött a minneapolisi zenekar jelenlegi dirigensének szövedéletes karrierje. Doráti Antal ma a karmesteri pálcá egyike legtehetségesebb művésze, világviszonylatban is. A zene világában egy 44 éves nemzetközi hírnév karmester még a „juniorok” — ok közé tartozik.

Doráti Antal ezt az epizódot Buenos Airesben mesélte el nekünk, ahová az Allami Szimfonika (Folyt. a 10. oldalon.)

(Folytatás az előző oldalról)

egy fillért sem, mert boldog volt, hogy kitűnő fonetikai érzékével segítségünkre lehet. Az orvos naponként vette az ingyen leckeiket. Aztán, se szó se beszéd, egyszerre elmaradt. Ehhez persze joga volt, de az elemi jómodor mégis legalább azt követelte volna, hogy ha személyesen nem is ér rá megköszönni az addig igénybevett támogatást, legalább 2 pennyt szánjon rá egy telefonra és úgy búcsúzzon el egy szerencsétlen vak embertől.

De utólag barátunk már nem tartotta érdemesnek ennek a 2 pennynek a kidobását. Őt nem érdekelte az a keserűség, ami egy vak ember szívében maradt ez után. Csodálkozunk, ha az illető ezután csak vonakodva fogad bennünket,

holott kitűnő összerakottatásával a legjobb barátunk lehetne.

Bizony van valami keleti a természetünkben, mézes-mázosak vagyunk, ha szükségünk van valamire. Azután, ha igénybevettük a jószágot, a segítséget, még a semmibe kerülő köszönöm elől is tovább állunk. Megbotránkozva hallottan ezért egyszer, hogy „alja cigánynép vagyunk”. Kérem a szerkesztőt, hogy ezt nyomtassa le, bár nem igaz. És kérem az olvasót, hogy ne mondja le ezért a lapot, mert hiszen tudjuk, hogy ez mégsem igaz. De gondoljuk meg mindig, hogy sokszor ezen az apróságon, egy „köszönöm”-ön mulik az egész.

Munkások hivatási értéke nemzetiségek szerint

A Hírünk a Világban rendszeresen feljegyzi azokat az eredményeket és kisebb-nagyobb erkölcsi sikereket, amiket idegenben élő magyar művészek, írók, tudósok és egyéb szellemi foglalkozásúak szakmai tevékenységük során napjainkban elérik. A lap olvasóinak kétségkívül jólesik, ha szemel elé tárják, mennyi teheséges honfitársunk boldogul szorgalmával és tudásával annak dacára, hogy a külföldön való érvényesülésnek nehezebbek a feltételei. Elvégre ezek az eredmények és sikerek, ha egy-egy többé-kevésbé ismert névhez fűződnek is, nem pusztán az érdekelték egyéni érdemeinek elismerését jelentik, hanem valamennyire a magyarság jóhírének gyarapításához is hozzájárulnak.

Illő és hasznos tehát, ha a sok egyéni munkáról szóló hír mellett feljegyzünk itt egy olyat is, mely a „névtelen magyar munkás” külföldi megbecsüléséről ad számot. A hír egyébként egészen szürke: csupán egyetlen táblázatról van szó benne, mely egy nemzetközi tudományos egyesületnek (Union Internationale pour l'Etude scientifique de la Population) az UNESCO védnöksége alatt tartott értekezletével kapcsolatos tanulmánykötet (L'assimilation culturelle des immigrants, Paris, 1950) lapjain jelent meg. Az egyik tanulmány a Franciaországban élő idegenek beolvastásának problémáit tárgyalja (G. Maucó: L'assimilation des étrangers en France) s a szerző ennek

során megemlékszik egy gyári adatgyűjtésről, melynek eredményét táblázat formájában közli a következő megjegyzésekkel:

“Tapasztalati tény, hogy Franciaországban a külföldi munkás a gyökértelenség, a szakmai előképzettség elégtelensége és ezeknek a munkafegyelmre, helyállandóságra és termelőképessegre gyakorolt kihatása folytán alatta marad a francia munkásnak. Az alábbi táblázat, mely egy közel 5000 külföldit foglalkoztató vasipari nagyüzemben készült, ezt a különbséget tünteti fel nemzetiségek szerinti részletezéssel. Mintegy tucat művezetőt és előmunkást bíztak meg azzal, hogy állapítsák meg minden nemzetiségnek a rátermettségét a lehető legtárgyilagosabb ismérvek alapján, mint amilyen pl. a vállalati orvos nyilatkozata, a testi állapotról, a bérlapok adatai a végzett munkáról és munkai gyeközetről stb. Az tagadhatatlan, hogy a munkavezetők egyéni értékelése befolyással lehetett az így felállított osztályozásra, viszont ez az értékelés maga is olyan tényező, amit a beolvastás tanulmányozásánál figyelembe kell venni, mert részét képezi annak a légkörnek, amelyben a munkásnak dolgoznia kell. A pontozást egy tizfoku értékskálával végezték, ahol a maximum egy igen jó francia munkás színvonalához volt mérve.”

Es íme a táblázat:

Nemzetiség	Idegen munkások száma	Orvosiilag el emörzött testi állapot	Munkafegyelem (alkalmazott rendszabályok)	pontos részvétel a munkában	magi teljesítmény	termelés darabszámra	A francia nyelv megértése	Pontok összege	Átlagos osztályzat
Belga és luxemburgi	198	10	7	8.6	8.4	10	10	54	9
Svájci	102	10	8.2	7.8	8.5	9.3	8.4	52.2	8.7
Olasz	514	7.2	5.4	7.6	6.2	7.6	8	42	7
Magyar	82	8.3	6.5	7	6.5	6.9	4.5	39.7	6.6
Csehszlovák és jugoszláv	185	8.3	6.3	6.8	6.6	7	4	39.1	6.5
Spanyol és portugál	350	6.8	5.8	7.2	4.6	6.5	7.8	38.7	6.4
Orosz	768	8.2	6.7	7	4.5	7.7	3	37.1	6
Lengyel	305	8.5	6.1	6.8	6.5	7.4	3.4	38.7	6.4
Örmény	388	6	7.9	6.3	2.6	6.5	6	35.3	5.8
Kínai	270	4.5	8	7	5	7.8	2	34.3	5.7
Görög	168	5.7	6.5	5	3.8	5.9	4.5	31.4	5.2
Arab	155	1.5	2.9	4	1.4	3.3	3.8	16.9	2.8

A táblázathoz nem kívánunk különösebb kommentárt fűzni. Csúpan annyit jegyzünk meg, hogy az általános minősítés szerinti sorrendben a magyar munkást kizárólag olyan külföldiek előzik meg, akik nyelvi szempontból Franciaor-

szágban úgyszólván otthon érezhették magukat. Az olaszok összpontszáma pedig még annyival sincs felette a magyarokénak, mint amennyi előnyt biztosított részükre a francia és olasz nyelv közti különbségek könnyű leküzdése.

Hajnóczy Gergely

NYUGATI FIGYELŐ

Amerikai Egyesült Államok

A Foreign Service Journal

júliusi száma Dr. Andor Klay tanulmányát közli "Quarterdeck Diplomacy" címmel, a híres Koszta ügyről, amely, miként a tanulmányt a kongresszusi naplóban közzétevő John A. Blatnik képviselő megállapította, "az amerikai történelem egy lapját" jelentette. A képviselő beszédét s a cikk szövegét a napló 53.VII. 9.-i száma közli.

Dulles külügyminiszter

és Varga Béla, a Magyar Nemzeti Bizottmány elnöke közt a magyar-honi eseményekkel kapcsolatban levélváltás folyt le. A külügyminiszter ezzel fejezte be levelét: „Tény, hogy a magyar nép, Szent István és Kossuth hagyományaihoz híven, az első sorban áll a szabadságért megindult nagy mozgalomban.”

Szigeti József

képét közli s Bartók-lemezeit méltatja NEW YORK TIMES (53.VII.5.: "... A Szigetik ritkák egy nemzedéken belül s jätékük örökké élni fog, hogy minden jóvendő generáció megcsodálja.”

A New York Times

1953. VI. számában vezércikkben foglalkozik a magyar nép ellenállásával, amely a budapesti kormányt engedményekre kényszerítette.

A NEW YORK TIMES 53.VII. 6.-i vezércikkében pedig a magyarországi kormánypolitikaváltásról megállapítja, hogy "a gyökeres fordulat Magyarországon nem nyílt zavargások nyomásárt történt, mint Kelet-Németországban, bár bizonyosnak látszik, hogy a reformokat ilyen fél-lázadásoktól való félelem kényszerítette ki. Bármi legyen is az oka azonban, nem vitás, hogy nagyszabású visszavonulás kezdődött meg Magyarországon.

Rádásúl nem valószínű, hogy ez a visszavonulás Magyarországra s Kelet-Németországra fog korlátozódni ... A szabad kormányok és népek kötelessége, hogy fenntartsák a nyomást, amelynek hatására a Kreml kénytelen lesz magát aránylag gyengének itélni és visszavonulásra kényszerülni.”

Kodály Zoltán

több műve került az utóbbi időben felvételre. "Szerenádjáról" ezt írja a NEW YORK TIMES (53.VII.19.): "A mű a maga idejében igen haladó volt, de ez idő 50 évvel ezelőtt volt."

Haydnről

ír hosszú cikket N. Slonimsky a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR-ban (53.IV.18.), kiemelve az Esterházy hercegnél töltött hosszú alkotási periódusát. Szolgái beosztása ellenére is csak szimfóniát 60-at költött ez idő alatt. E művei kézírata ma is az Esterházy-hastélyban található.

A Colgate-Egyetem

szokásos évi külpolitikai konferenciáján ("Conference on the American Foreign Policy") amelyen ezidén is kb. tizenöt állam nagykövete vett részt 53.VII.12.-én Nagy Ferenc v.miniszterelnök volt Sparkman szenátor, demokrata alelnök-jelölt, Rusk volt külügyi államtitkár, stb. mellett az egyik szónok. "A nyugati politika számára két út van — hangsúlyozta Nagy Ferenc — vagy az összes problémák megoldása vagy a háború... Félmegoldás nincs. Egyetlen nemzet sem vásárolhatja meg saját biztonságát más nemzetek szabadságának feláldozásával. Senki sem helyezkedhetik arra a kényelmes álláspontra, hogy a Szovjet majd lassú agóniával magától szétesik. A történelmi pillinat elérkezett a nyugati világ számára és talán az utolsó alkalom ez."

"Zongorazene Mozarttól Bartókig"

cimmel új mikrobarázdas lemez jelent meg a Steiway-féle zongoragyár 100 éves évfordulójára. (WASHINGTON POST, 53.VI.28.)

A Feleky-Könyvtára

vonatkozó törvényjavaslatot — melyről legutóbb számoltunk be — az amerikai képviselőház illetékes bizottsága június 30-án tárgyalta. A bizottság elnöke kijelentette, hogy a magyar könyvgyűjtemény egységét a Kongresszusi Könyvtár meg fogja őrizni s ha más megoldás nem található, akkor az Amerikai-Magyar Szövetség kérése szerint a washingtoni "Kossuth Ház" részére fogja kölcsönözni. A Feleky-könyvtár ügyéről megemlékezett a WASHINGTON POST (53.VII.1.) is.

A Readers Digest

1953. júliusi száma kivonatossal közli Fábian Béla: „A halottak nem beszélnek” c. cikkét, mely az AMERICA-ban jelent meg, amíg az ugyancsak az America-ban megjelent másik cikkét, „Seven against Malenkov”-ot a Catholic Digest vette át a júliusi számában.

Dohnányi

Variációit egy gyermekdalra s Liszt Magyar Fantáziáját játszotta 63 nap alatt 65 koncerten Hilde Somer zongoraművész, akinek a legemlékezetesebb élménye tallahassei hangversénye volt: délután kigyulladt a színpadi függöny, este pedig maga Dohnányi is jelen volt a koncerten. (NYT, 53.IV.19.) Dohnányi lemezre vett Nászkeringőjéről ugyane lap (53.VII.19) megjegyzi, hogy "Dohnányi bájos valcercere kiemelkedő alkotás". A Rurallia, Hungaria-felvételéről azt írja, hogy "kellemesen ár van-nak itatva nacionalizmussal." (NYT, 53.V.17.)

A Saturday Review

53.VI.13-i száma megharó cik-

két közül, egy magyar mérnök haláláról Afrikában s tenetési szertartásáról, melyet a híres orvos-zenész-író Schweitzer Albert végzett.

Anglia

Mikes György

„Über Alles” c. Németországról szóló könyvéről ír hosszan a TIMES és a MANCHESTER GUARDIAN (53.VI.20).

Bartók Béla

30 oldalon át szerepel egy a múlt évben megjelent műben THE CONCERTO, Penguin-kiadás. A könyv 36 zeneszerzőnek a koncertjeit és néhány (4) variációját tárgyalja. Mozart 70, Bartók 30, Beethoven 24, Bach 20, Brahms 19, Berg 18, Csajkovszkij és Delius 15-15 oldalt kapott, Dvorzsák 12-t, Chopin 8-at, Liszt 8-at, Sibelius 6-ot, Szymanowski 5-öt, Dohnányi 4-et.

Dohnányi Ernő

ujdonságairól ír a DAILY TELEGRAPH (53.III.31.), különösen. Delibes-variációját emeli ki.

Argentína

Aczél Márton

a tucumáni egyetem dipterológia-professzora, oltani működése (1948-53) ideje alatt 17 munkát jelentett meg 950 oldal terjedelemben az argentin és chilói tudományos folyóiratokban. Rövidesen további tanulmányai jelennek meg az USA-ban, Braziliában, Argentínában és Indonéziában.

Kubala László

a Ferencváros volt csatára, aki a „Hungária” emigráns válogatottal került Spanyolországba, a Barcelona FC játékosaként a spanyol válogatott középcsatára volt az Argentína-Spanyolország mérkőzésen. (1953. VI. 25.) A mérkőzés előtt az argentin és spanyol lapok elsőoldali cikkekben vitatták meg Kubala szerepeltetését. Bár a mérkőzést 1 : 0 arányban az argentinnek nyerték meg, Kubala játékáról elismeréssel írt a szakajtó. (La Razon, La Nacion, Noticias Gráficas, Goles etc., 1953. VI. 26.)

Dr. Sántha-Pintér Gyula

nagy tanulmányát közölte a „Jurisprudencia Argentina”, az argentin hivatalos jogi közlöny. (1953. VI.)

Orth György

a világhírű magyar futballista, aki tavaly jött Mexicoból Argentínába és a Boca Juniorsban alapított egyedülálló „futballiskolát”, a Boca első csapatának tréneré lett. (Goles, 1953. VII. 17) A magyar futball e nagy tehetségű és nemzetközi tapasztalatokban bővelkedő reprezentánsa talán az egyetlen ember, akinek irányítása mellett végeszakad a nagymultu egyesület évek óta tartó kudarc-sorozatának. írja a Goles.

Vilin Harangozó

személyében Európa egyik legjobb asztali teniszesezője látogatott el Argentínába — írja a buenos airesi CRITICA. „E szabadkai fiu jelenleg a világranglista ötödik helyezette; az első a magyar Sidó. Harangozó jugoszláv bajnok, aki többször legyőzte a magyar bajnokokat is; és Párisban és Svájcban is kitűnően szerepelt.” — Harangozó minden mérkőzését nagy fölényrel nyerte meg Argentínában. Amikor első ízben szerepelt a Luna Parkban (1953. VII. 2) a rendezőség megafonon hirdette ki: — „1937 óta nem járt nálunk külföldi asztali teniszesező csapat. Megjegyezzük, hogy akkor is magyar bajnokok szerepeltek Buenos Airesben: 1937-ben magyar asztali teniszesezők látogattak el hozzánk s tehetségükkel és stílusukkal bámulatba ejtették a közönséget.”

Segedy Sándor

az ismert cimbalomvirtuóz játszotta a Hány János - szvitet Doráti Antal harmadik argentinai koncertjén. (1953. VII. 3)

Ausztrália

Kentner Lajos

„magyar zongoraművész háromszor szerepel Sydneyben és Brisbaneben... Első hangversenyén brilliánsan s meggyőzően adta elő Schumann Concertóját” — írja a CHRISTIAN SCIENCE

MONITOR (53.VII.11.)

Ausztria

Az ötödik Nemzetközi Zeneesztiválon

több Bartók-művet is elődtak: a Concertót zenekarra, a Divertimentót és a Zenét vonósokra, ütőhangszerekre és celestára. (C.S.M. 53.VIII.1.)

Egy az osztrák zenei életéről

szóló cikkében a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR (53.VII.11.) igen melegen ír Dohnányiról, „az egyik legnagyobb modern zeneszerzőről”, s leszögezi, hogy sok osztrák a magukénak vallhatja (s meg is teszi), mint a legnagyobb élő komponistájukat.

Belgium

Kovács Pál győzelme

A LE SOIR hosszú cikkben ír beszámolót a kardvívó világbajnokság magyar sikereiről. „A történelemben egyedülálló teljesítmény, — mondja a lap szerkesztője, — hogy egy nemzet sportolói ugyanabban a sportágban 48 éve veretlenek és minden egyes olimpiászon megerőszakolják a győzelmet.” (53. június 12.) — A férfi kard-vívó vb-bajnokságot ezúttal Kovács Pál nyerte. Győzött a magyar kardcsapat, a női törőcsapat, s a párbajtőrben Sákovich.

Brazília

A „Gazeta”

nagy fényképes riportban számol be a sao pauloi Szent István templom építéséről. (1953.VII. 27.) A fényképeken látható a Szent István templom több üvegablaka, köztük a centenáriumra készülő nagy ablak, amely az első braziliai misét, Szent Pál damaszkuszi útját s a mai Sao Paulót mutatja be. A lap szerkesztője közli dr. Jordán Emil bencés házfőnök, Marek László építész mérnök és Bachó István festőművész képét is.

Franciaország

A Magyar Vonósnegyes

egy új Schubert - lemezével kapcsolatban írja a LE MONDE (53

VI.5.): "Ezek a zenészek teljes mértékben megfelelnek annak az újfajta felfogásnak, amely "jelentéktelennek ítél mindent, ami túlzott"; a Magyar Vonósnégyes érdeme, hogy felkutatta a mű klasszikus szellemét".

Dr. Zajtay Imre

tézisét a párizsi egyetem jogi kara pályadíjjal tüntette ki. Dr. Zajtay ezzel a "lauréat de la Faculté de Droit de Paris" címet nyerte el.

Votisky Emmy

zongoraművésznő nagy sikerrel szerepelt Párizsban 1953. VI.5-én.

Egy magyar csavargót

Bonacz Jánost, német koncentrációs táborok volt lakóját elfogták. Meegölt egy földművest, aki meglepte, amikor élelmet akart lopni. Elítélték életfogytiglan kényszermunkára.

Japán

Szigeti József

március és április folyamán 27 nagy koncerten szerepelt. Mind-egyiken minden jegy elkelt. Csupán Tokióban tíz hangverseny volt. Az egyik hangversenyéről a THE MAINICHI (53. III. 9.) ezt írta: „Ennek az előadásnak az emléke meg fog maradni mint az egyik legnagyobb műveszi teljesítménynek, melyet valaha is Japán koncert-dobogón nyújtottak.” Mint a New York Times (53. V. 17.) írja, Szigeti utolsó, tokiói hangversenyén 15 ezernyi hallgatóság jelent meg.

Jugoszlávia

"Szlovén népmesék Mátyás királyról"

című könyv jelent meg 1951-ben a szlovén Akadémia kiadásában. (7 NAP, 53. II. 22.)

Hollandia

Ormány Jenőről

közöl cikket s képet az ALGEMEEN HANDELSBLAD (53. VII. 10.)

A Mikes Kelemen Kőr

az árvízkárosultak javára 53. IV.

15-én az amsterdami Trópusi Intézet nagytermében telt ház mellett magyar folklorisztikus estet rendezett. Az estról a holland sajtó, — még az Algemeen Handelsblad is igen nagyrabecsülő megemlékezést közölt. A Kör ki-tünő tánc-csoportja egyébként III. 3-án a holland televíziós adás keretében szerepelt.

Kenya

Földes Andor

délafrikai hangverseny-körútját Kenyában kezdte meg. 53. V. 7-én. (NYT, 53. IV. 26.)

Luxemburg

Liszt-ünnepségek Luxemburgban

A párisi LE FIGARO 1953. V. 30.-31.-i számában a lapnak luxemburgi tudósítója „Clarendon” néven hosszabb tudósítást írt a luxemburgi Liszt-ünnepségekről. A cikk egyik részlete így hangzik:

„Monsieur Peulvey kezdeményezésére Luxemburgban nemzetközi kongresszust rendeztek a „Jeunes musicales” delegátusainak részvételével. Ezzel az ünnepséggel nyitották meg a Radio Luxemburg új koncerttermét amely akusztikai szempontból a legkiválóbb. A kongresszus folyamán szimfonikus zenekarok öt koncertet adtak. Az első Mozart „Requiem”-je volt, — a többi négyet Liszt műveiből állították össze. Az ünnepségeken megjelent Madame Blandine de Prévaux, Liszt Ferenc unokája is.

Érdeemes ez alkalommal elgondolkodni afőljött, hányat ismerünk Liszt Ferenc 1.500 műveiből. Legfeljebb ötvenet. Milyen Liszt-művek szerepelnek a szimfonikus zenekarok műsorán? Ugyanazok. Milyen szép lenne, ha szisztématikus munkával napvilágra emelnék a sokszáz beporosodott Liszt-művet!”

Marokkó

Dr. Auer László

előadásáról ír hosszú cikket a tangeri LA DEPECHE MAROCAINE (53. VI. 13.) Az előadás

a magyar történelemről s kultúrájáról szól.

Németország

Bartók Éva

fényképét közli címlapján a "Deutsche Illustrierte". (1953. VII. 11.) A képeslap 8-9 oldalán a magyar színésznő 11 fényképét közli, Bartók Éva néhány eredeti naplójegyzetével együtt, ezzel a címmel: "Bartók Éva: paprika im Blut". A naplójegyzetekből kitűnik, hogy Bartók Éva a budapesti Nemzeti Színházban játszotta első főszerepeit, majd 19 éves korában Angliában, Olaszországban és Németországban szerepelt, mint több nagysikerű film sztárja.

Olaszország

Egy bolognai kiadó

remek kiállítású kötetet jelentett meg a modern magyar grafikus művészetéről. (Luigi Servolini: L'incisione originale in Ungheria. Bologna, 1953, ed. Fiammenghi, con 100 tavole e 25 illustrazioni.)

A mű szerzője: Luigi Servolini műkritikus, akadémiai tanár, ma Olaszországban a grafikai művészetek legismertebb szakértője. Tóth Ervin műkritikus-író-tanár ismertette meg vele a modern magyar grafikát. Ennek az eredménye a most megjelent kötet, amelynek első 32 oldalán a szerző röviden válaszolja a magyar grafika fejlődését századunk első évtizedétől kezdődően.

Természetesen egy ilyen rövid összefoglaló mű nem adhat részletes képet, de alapvonalában híven tükrözi vissza a magyar fejlődést, a legfontosabb állomásokot és a legjelentősebb neveket. A főhangsúly a háború előtt már nagy sikereket elért fametszőkön van: Buday György, Molnár C. Pál, Bordás Ferenc, Menyhart József, Gáborjáni Szabó Kálmán, Gy. Szabó Béla, míg a rézkarc és a rézmetszet terén Vadász Endre és Varga Nándor művészi tevékenysége kap megérdemelt méltatást.

Száz képes tábla és 25 szövegközi kép egészíti ki a rövid történeti áttekintést. Ez a képanyag önmagában is elegendő bizonyít-

Magyar szakember stabilizálta Bolivia pénzt

Kárász Arthur, a Magyar Nemzeti Bank volt elnöke, az északamerikai egyetemeken tartott előadásai közben többször foglalkozott a mai magyarországi gazdasági rendszerrel. A szakember biztonosságával mutatott rá ennek a rendszernek hibáira s ugyanakkor felszólította a külföldön élő magyar szakembereket, hogy dolgozzák ki a magyar gazdasági élet részproblémáinak megoldását. — amire az ország igazi felszabadulása után mulhatatlan szükség lesz.

Kárász Arthur elsősorban a jövőbeni magyar gazdasági élet problémáit tanulmányozta, de ugyanakkor komoly építő munkát végzett az Egyesült Nemzetek gazdasági bizottságában. Kárász Arthurt, mint az Egyesült Nemzetek gazdasági szakemberét a bolíviai Nemzeti Bank gazdasági tanácsadója nevezték ki. Bolívia legnagyobb kincse az ólom; a hárommilliónyi lakosság életére nagy befolyással van az ólom nemzetközi ára. Ennek ingadozása miatt álltak be zavarok a bolíviai nemzetgazdaságban. Inflációs tünetek mu-

tatkoztak s a stabilizációt Kárász Arthur irányításával teremtette meg a bolíviai pénzügyi kormányzat. Kárász Arthur La Pazban a San Andres Egyetemen három gazdasági előadást tartott; ezekről hosszú cikkeket irtak a bolíviai lapok. — Az Ultima Hora cikkéből (1953.VII.21) idézzük:

— Az Egyesült Nemzetek gazdasági szakembereinek második konferenciáján, amelynek színhelye a San Andres Egyetem gazdasági fakultása volt, résztvett W. Morton. Pierre Escoube és a Bolíviai Nemzeti Bank gazdasági tanácsadója, Kárász Arthur, aki a stabilizációról tartott előadást. Teoretikus alapon beszélt a váltakozó gazdasági ciklusokról, amelyeknek nyomát már a Bibliában említett "hét kövér és sovány esztendő"-ben is megtalálhatjuk. Ezeknek a ciklusoknak okait a történelem folyamán külső és belső tényezőkben próbálták keresni. — A lényeg abban áll: hogyan lehet elkerülni a ciklusok váltakozását? Az első világháborút követő évektől kezdve, de különösen az 1929 — 32. közötti nagy depresszió után a

(Nyugati Figyelő folyt.)

ték a magyar grafikus művészet fejlettségére.

Románia

Az asztali-tenisz világbajnokság során a férfi egyest Sidó Ferenc a férfi párost a Sidó-Koczián-pár a női egyest Roseanu (rom), a női párost a Roseanu-Farkas-pár nyerte. (SCANTEIA, 53. III. 31.) „Lyuk a vasfüggönyön” címmel a LIFE (53. VI. 1.) riportot közöl a jugoszláv csapatról. A jugoszláv csapat tagjainak képét is közli, az egyik Vilim Harangozó.

Saar-vidék

Az Université de la Sarre kiadásában most jelent meg a magyar Frank István „Trouvères et Minnesänger” e. műve.

Spanyolország

Kubala Lászlót

az FC Barcelona játékost jelölte a szövetségi kapitány az Argentína ellen mérkőző spanyol válogatott középcsatáranak. A spanyol lapok egy része Kubala mellett foglalt állást, a másik része viszont azt kívánja, hogy

spanyol születésű futballistát tegyenek a válogatott keretébe. A santafé-i „El Orden” így ír: (53. VI. 27.) — „Kubala rendkívüli tehetségű játékos. Bár a vélemények szerepeltetése felel megoszlának, senki előtt sem lehet kétséges, hogy a barcelonai csatár ma a spanyol futball legkimagaslóbb alakja”.

Svájc

Emigrációs irodalmunkról

közöl a berni BUND (53. II. 20.) irodalmi melléklete hosszú cikket, Halász Ernő tollából, valamint egy-egy novellát Marai Sándortól, Thury Lajostól és Halász Ernőtől. A cikkben többek között szó van Molnár Ferencről, Zilahy Lajosról, Marai Sándorról, Reményi Józsefről, Köröndi Ferencről, Dormándy Lászlóról, Ajtay Miklósról, Fejtő Ferencről, Flórián Tiborról, Horváth Béláról, Szabó Zoltánról, Cs. Szabó Lászlóról, Mikes Györgyről, Földes Jolánról, Indig Ottórról, Arató Krisztjáról, Lengyel Menyhérről, Herczeg Gézaról és másokról.

Bartók

hegedüversenyét játszotta Yehudi Menuhin a zürichi fesztiválon,

(CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, 53. VII. 25.)

Szovjetunió

A Glinka

életéről szóló nagy szovjet zenei film egyik főszereplője Liszt Ferenc; Glinka általános elismeretése csak az ő ítélete nyomán következik be.

Törökország

Kossuth Lajos

kütaipai lakóházán emléktáblát helyeztek el a következő szöveggel: „Ebben a házban élt 1849-től 1851-ig a török nép vendégszeretetét élvezve Kossuth Lajos, az 1848-49-ben vívott magyar szabadságharc és az első magyar köztársaság lángelkű vezetője.” (MAGYAR NEMZET, 53. IV. 22.)

Uruguay

Stefanovits Tamás

uruguayi magyar diák nyerte az uruguayi középiskolás ifjúság számára meghirdetett pályázatot, melynek címe „Leonardo da Vinci élete és művei” volt. A pályadíjat az uruguayi olasz követség, a Dante Szövetség és a tanfelügyelőség képviselőiből alakult bizottság ítélte a magyar fiúnak.

problémát az irányított gazdálkodással próbálták megoldani. — Ekkor kezdték alkalmazni lord Keynes elméletét; Keynes irányított gazdálkodása a szabad csereforgalom és a szabad vállalkozás tiszteletbentartásának keretei közt próbálta megakadályozni a ciklusváltozások fájdalmas meglepetéseit.

Kárász Arthur ezután lord Keynes elméletét bírálta s kifejtette, milyen szerepe van az államnak a gazdasági élet irányításában. Rámutatott az infláció okaira és ismertette a helyes államgazdálkodás elveit. — Egy másik nagy bolíviai lap, a Nación, szintén négyhasábos cikkben számol be Kárász Arthur előadásáról, — hangsúlyozva, hogy a bolíviai kormány 1953 május 14-én kiadott nyolc rendelete állította meg az inflációt. A Nación (1953.VII.21.) végül idézte Kárász Arthur előadásának befejező részét:

— A stabilizáció sikerrel járt. Sikeresnek ismerték el külföldön is. Az északamerikai külügyminisztérium is megjegyezte 1953 július 7-én, hogy "Bolivia már lépéseket tett a helyes irányban, revízió alá vette a pénzügyi rendeleteket s megerősítése céljából." Természetesen, igen fontos lenne, hogy ezt a stabilizációt külföldi segítség is támogassa. S most engedjék meg, hogy újra hangsúlyozzam, a legkomolyabban, hogy a stabilizáció végső sikere önkéntől függ. Hogy ennek a konferenciának lényegét Keynes szavai szerint foglaljam össze: az infláció betegség, amit csak azoknak az orvosoknak alkalmazásával lehet gyógyítani, melyeket az orvos előír. A diagnózis szerint a fogyasztási nivó túlságosan magas; a takarékosági nivó rendkívül alacsony, Bolivia esetében. A bolíviai kormánynak volt bátorsága, hogy ezt elismerje és orvosolja; elfogadta a diagnózist és a kurát.

— Ha önök azt akarják, hogy a stabilizáció sikere valóban végleges legyen, feltétlenül szükséges, hogy gondosan őrizzék meg ezt az egyen-

Német diplomáciai iratok és Magyarország

"...Nem lehetett megakadályozni azt, hogy a német nép ne tudja meg, mit terjesztenek ma Magyarországon pamfletekben, sajtóban és vezető politikusok beszédekben. Ezt a sérelmet nem lehet egyhamar jóvátenni. Sokszor már úgy volt, hogy a tényeket a maguk valódi megvilágításában a világ elé akarta tárni, ami természetesen nagyon komoly zavarba ejtette volna a magyar kormányt... A Vezér összefoglalta a magyar helyzet fejlődését a szeptemberi döntés előtt. Kányát mindig Németország ellenségének tekintette. Éppen akkor, amikor ő Horthyval német-magyar együttműködésről tárgyalt utóbbi látogatása alkalmával, Kánya nem állott megegyezés feltámasztani a kisantantot Bledben — még hozzá Németország ellen." (Feljegyzés Hitler szavairól Csákyhoz, 1939. I. 16.)

sulyt, amit megteremtettek Bolivia gazdasági életében. Biztos vagyok benne, hogy a bolíviai stabilizáció nagyszerű erőfeszítése teljes sikerrel jár.

Kárász Arthur harmadik bolíviai konferenciájáról a lapjai Diario számol be hosszú cikkben. Kárász ez előadásában azt fejtegette, mi az oka az egész világon mutatkozó dollárhiánynak. — Az USA ma a világ első gazdasági nagyhatalma; s míg a múlt század végén és a XX. század első éveinek vezető nagyhatalma, Anglia iparcikkein kénytelen volt odakint mezőgazdasági terményeket vásárolni, addig az U S A -nak erre nincsen szüksége, mert — mezőgazdasági szempontból is nagyhatalom. Mindenesetre, a dollárhiány leküzdését elsősorban az USA szorgalmazza, melynek kormánya megszervezte a Marshall-tervet. — az UNRRA-t és a híressé vált Negyedik Pontot, amelynek az a célja, hogy elősegítse a föld minden részén a gazdaságilag, technikailag, egészségügy, vagy kultúra szempontjából elmaradott országok fejlődését.

Kárász Arthur ismertette ezután a Nemzetközi Pénzalap és Nemzetközi Bank szerepét. Előadását ezekkel a szavakkal fejezte be:

— Boliviának fejlődése biztosítása céljából tökére van szüksége. A Pénzalap és a Nemzetközi Bank nyújthat segítséget Boliviának. — Ha azonban valaki hittelt kér egy banktól, meg kell felenie a bank követelményeinek. Ebben az esetben politikai stabilitásra, a költségvetés egyensúlyára, gazdasági biztonságra, hitelképességre van szükség. Az ideai költségvetés tanulmányozásától és a május 14-i rendeletek kibocsátásától kezdve a követelmények nagyrészt biztosították. A bolíviai nép a helyzet teljes ismeretében komoly áldozatokat hozott. Ez nagy javulást okozott Bolivia nemzetközi pénzügyi helyzetében.

Kárász Arthur és a többi magyar szakember, tudós és művész sok sikert arat a nyugati világban. Szereplésükkel felhívják a figyelmet az elnyomott magyar népre. Kárász Arthurnak jelentős szerepe volt a háboru utáni években a forint megteremtésében és stabilizálásában. Nemzetközi tekintélye azóta gyarapodott.

A száműzetésben élő magyar szakemberek dolgoznak és minden vágyuk az, hogy nemzetközi tapasztalataikat hamarosan a valóban felszabadult Magyarország gazdasági életének megerősítése céljából hasznosíthassák. S a felszabadult Magyarország nemcsak a magyar szakemberekre, hanem a Pénzalapra és a Nemzetközi Bank támogatására és számíthat.

Angol nyelvű, magyar vonatkozású könyveit szerezzé be a WESTERN BOOK SERVICE-nél. Új és használt könyvek nagy választékban. Kérje ingyen újrjegyzékünket.

WESTERN BOOK SERVICE
P. O. BOX 969

Monterey

California

Az Aranybulla a Kongresszusi Könyvtár washingtoni kiállításán

A washingtoni Library of Congress "Declaration of Rights" c. kiállításán az angol Magna Charta, (1215), egy, az emberi jogokra vonatkozó svéd kinyilatkoztatás (1335), a lengyel "Habeass Corpus" (1433), az amerikai "Declaration of Independence" (1776), az emberi jogok 1789-es francia törvénybeiktatása, stb. mellett az előkelő második helyet foglalja el időrendben a magyar Aranybulla (1222). Ugyanebből az időből (1220-1225) szerepel egy délnémet törvénykönyv is (Sachsenspiegel), mely csupán a rabszolgaságot ítéli el.

Az Aranybulla egy 1779-es magyar Corpus Iuris

kitárt lapjain látható. A kísérszöveg a bulla 2. és 31. paragrafusának fordítását közli s magát a bullát így jellemzi:

"Ez a régi magyar alkotmány alapvető pillérje. Hét évvel az angol Magna Charta után lépett életbe s a kontinentális Európában ez az első törvény, mely kikötötte azt, amit később "törvényes eljárásnak" neveztek; korlátozza a királyi hatalmat, deklarálja a nemesség jogait és védelmet biztosít idegen telepéseknek is. Ennek a fontos törvénynek a végrehajtását garantálta, a nemességnek biztosított ellenállási jog a király törvényellenes cselekedeteivel szemben."

(Doráti-cikk folytatása.)

kus Zenekar meghívására érkezett.

Váratlan és kiváló szereplése a "Don Giovanni" ban szerződést jelentett Dorátinak a budapesti Operaháznál. Egy év múlva végleg bucsút mondott Budapestnek és elindult a világba, amelyet annyira meg akart ismereni.

Vezényelt Drezdában, ahol a híres Busch mellett az Opera másodkarmestere volt. Egy napon táviratot kapott a münsteri Operától; meghívták karmesternek. Amikor megérkezett Münsterbe és az állomásról egyenesen a Operaházba sietett, a teremőr nem engedte az igazgató elé. Később elmondta, hogy véleménye szerint az ismeretlen látogató tulságosan fiatal volt ahhoz, hogy az Operaház új karmestere legyen.

A következő lépés Páris volt. Miután a rádiózenekart vezényelte, meghívták őt a híres Monte Carlo Orosz Baletthez.

Ezzel a híres együttessel járta be Doráti Antal a világ fővárosait. Életeleme a zene volt, a tisz.

ta zene. Amikor a balett-együttes befejezte turáját az Egyesült Államokban, Doráti Antal bejelentette, hogy ebben az országban akar maradni. Ez 1934-ben történt.

Első szerződését a Texas állambeli Dallas szimfónikus zenekaránál írta alá. Néhány év múlva, miután alaposan megismerte új hazájának zenei életét, áttelepedett Minneapolisba, abba a városba, amely azzal büszkélkedhet, hogy itt szervezték meg az Egyesült Államok egyik legjobb zenekarát. A karmesterei pálcá előtte két ember kezében volt: Mitropoulos és Ormándy Jenő kezében. Doráti méltó volt elődeihez és rendkívül népszerű lett az ikervárosokban: Minneapolisban és St. Paulban.

Doráti Antal lelkesedéssel beszélt az Egyesült Államok zenei életéről.

— Külföldi utazásaim során megállapítottam, hogy általában nem tudják, milyen népszerű a klasszikus zene az Egyesült Államokban. A tíz szimfónikus zenekar mellett, amelyek a világ legjobbjai közé sorolhatók. 600 zenekar van az Egyesült Államok-

ban. [Ez annyit jelent, hogy 600 városnak van saját zenekara. Ismerek egy 4000 lakosú községet, amely joggal büszke szimfónikus zenekarára; megállapítottam, hogy valóban nívós az együttes

—Minneapolisban mindig zsofolásig telt teremben játszunk. 3500 bérletet adtunk ki és könnyen eladunk 1200 jegyet, úgy, hogy minden koncertet 4800 ember hallgat végig.

— A koncerteket a rádióállomások közvetítik és a zenét különleges szalagokra vésik; ezeket később szétküldik az iskolákba. És amikor befejezzük a szezonot, turnéra indulunk a kisebb városokban.

— Argentínában, az egyetem jogi karának dísztermében, koncertjeim során láttam, hogy ebben az országban is úgy lelkesednek a zenéért, mint az Egyesült Államokban. Leginkább az ragadta meg figyelmemet, hogy a fiatalság nagy számban jelent meg a koncertteremben. Be kell vallanom, meghatóttan néztem, hogyan kerül ez az ifjúság a zene csodálatos hatalmába. Ilyen hallgatóság előtt érdemes vezényelni.

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Díjtartalék tőke \$ 5,000,000: érvényben lévő biztosítási összeg 27 millió. Otthon az előregedett tagoknak és árváknak. Tagfelvétel az USA területén.

A magyarság életbiztosító intézménye

NOTRE REPUTATION DANS LE MONDE

L'article de M. Zoltan Zeke (Sydney) intitulé "Légendes, figures, propagande et réalité traitée de différentes opinions existant à l'étranger, sur les Hongrois, et de l'origine de ces opinions. M. Gergely Hajnoczy démontre les accomplissements de travailleurs hongrois en France, d'après les statistiques françaises.

Dans un article de fond de juin 1953, le New York Times a traité de la résistance du peuple hongrois. Cette résistance a forcé le gouvernement de Budapest d'adopter, au début de juillet, une politique nouvelle et de faire de grandes concessions. Le 6 juillet 1953, le New York Times a publié un autre article de fond dans lequel il a commenté ces derniers événements en Hongrie. Voici des passages de ces deux articles:

"La Hongrie est l'une des parties que l'Empire Soviétique a le plus de peine à digérer. Le peuple fier des Magyars n'a pas de liens slavophiles avec la Russie. Au contraire, la contribution historique des Hongrois à la culture et à la science mondiale et leurs guerres d'indépendance doit leur faire ressentir doublement d'être obligés de se soumettre à la russification moscovite. C'est donc peu étonnant que même lors d'une visite fort brève, M. Sulzberger put détecter l'évidence d'une résistance continue, ouverte et clandestine, au gouvernement Rakosi. Un siècle s'est écoulé depuis que l'inouïable plaidoyer de liberté de Louis Kossuth a résonné à travers le monde et a fait de lui l'un des grands héros nationaux de la Hongrie. Nous ne doutons nullement que lorsque le moment sera venu, le peuple hongrois contribuera une large part à la cause de la liberté." (Juin 1953).

"Ce volte-face complet en Hongrie ne fut pas causé — comme a fut le cas en Allema-

ne Orientale — par des émeutes ouvertes et d'autres manifestations de ce genre, quoiqu'il semble sure que ces réformes furent provoquées par la crainte de telles révoltes. Quelle que puissent en être les raisons, il est certain qu'une importante retraite a commencé en Hongrie. En outre, il est peu probable que cette retraite se limite à la Hongrie et à l'Allemagne de l'Est... Il incombe aux gouvernements et aux peuples libres d'aider à maintenir une pression, sous laquelle le Kremlin devra se trouver relativement faible et par là sera forcé à battre en retraite. (le 6 juillet).

A l'exposition intitulée "Déclaration de Droits" qui a lieu en ce moment à la Bibliothèque du Congrès, la Bulle d'Or Hongroise (1222) occupe chronologiquement la deuxième place après la Magna Charta Anglaise (1215); en outre, une Déclaration des Droits de l'Homme suédoise (1335), le "Habeas Corpus" polonais (143v), la Déclaration d'Indépendance Américaine (1776), et la Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen, en France (1789). Il y a aussi de la même époque que les deux premiers documents (1220-1225) un code d'Allemagne du Sud (Sachsenspiegel) contenant dans le domaine des droits de l'homme seulement une condamnation de l'esclavage.

La reproduction de la Bulle d'Or entrée à cette exposition, se trouve dans une édition du Corpus Iuris Hongrois. Le texte explicatif de la Bibliothèque du Congrès donne la traduction anglaise des paragraphes 2 et 31, etajoute au sujet de cette Bulle, le suivant:

"Cette Bulle qui fut proclamée sept ans après la Magna Charta, est le pilier fondamental de l'ancienne constitution hongroise. C'est la première loi en Europe continentale qui stipule ce qui fut plus tard appelé la "procédure légale en bonne et

due forme". Elle limite le pouvoir du roi, décrit les droits de la noblesse et protège aussi les colons étrangers.

L'exécution de cette loi si importante fut garantie par le droit de résistance à la noblesse."

La rubrique "Observateur Occidental" relate, entre autres, les succès à travers le monde, des compositeurs hongrois, Bela Bartok, Zoltan Kodaly et Ernst von Dohnanyi.

En mars et avril 1953, Joseph Szigeti a donné 27 concerts au Japon. Le Journal "The Mainichi" a écrit, le 9 mars, d'un de ces concerts. "La mémoire de cette audition nous restera comme celle d'un des plus grands événements qu'une salle-de-concert japonaise ait jamais connus."

En Roumanie, les championnats mondiaux de ping-pong eurent lieu en mars dernier. Le simple messieurs et le double hommes furent gagnés par des Hongrois. Le double dames et le double hommes-et-dames furent gagnés par des teams composés d'une Roumaine et d'une (resp. d'un) Hongrois.

ESTUDIO JURIDICO

SIMON-TELLO

Cangallo 1133—T.E.35-8249

HÍRÜNK A VILÁGBÁN

Revue Mensuelle Hongroise

Rédacteur:

Etienne Csicsery-Rónay

OUR REPUTATION IN THE WORLD

ENGLISH SUMMARY

By GEZA B. GROSSCHMID, Duquesne University

In his article on "Legends, Figures, Propaganda and Reality", Mr. Zoltan Zeke, Sydney, deals with various opinions on the Hungarians as they prevail abroad, and with the origin of such opinions. Mr. Gergely Hajnóczy shows the achievements of Hungarian workers in France, according to French statistics.

In an editorial of June 1953, the New York Times deals with the resistance of the Hungarian people. Thanks to this resistance, the Budapest Government was then obliged to adopt a new policy towards concessions. On July 6, 1953, the New York Times published another editorial, commenting on the latest developments in Hungary. Here are excerpts from these two articles:

"Hungary is one of the more indigestible parts of the Soviet Empire. Its proud Magyar people have no Slavophile links with Russia, and their own historic contributions to world culture, science and the fight for freedom must make them particularly resentful of the forced submission to Muscovite Russification. Little wonder, therefore, that even in his brief visit Mr. Sulzberger was able to find evidence of continued open and clandestine resistance to the Rakosi regime. A century ago Louis Kossuth's immortal plea for liberty resounded throughout the world and made him one of Hungary's great national heroes. We need not doubt that in good time the Hungarian people will contribute their large share to the cause of freedom."

"...This complete reversal in Hungary was not forced — as in East Germany — by open rioting and other major, open

disaffection, though it seems certain that these reforms were forced by fears of such semi-revolts. Whatever the reasons, however, a major retreat has certainly begun in Hungary. Moreover, this retreat is unlikely to be confined to Hungary and East Germany... The task of free governments and free peoples is to help maintain the pressure under which the Kremlin will have to judge itself relatively weak and thereby forced to retreat." (July 6.)

At the present "Declaration of Rights" exhibition in the Library of Congress, the Hungarian Golden Bull (1222) occupies chronologically a distinguished place second only to the English Magna Charta (1215). There is also a Swedish Declaration of Human Rights (1335), the Polish "Habeas Corpus" (1433), the American Declaration of Independence (1776), the French Declaration of Human Rights (1789), and, dating from the same period as the first two documents (1220-1225) a southern German code ("Sachsenspiegel") which, in the fields of human rights, contains only a condemnation of slavery.

The text of the Golden Bull shown at the exhibition appears in an edition of the Hungarian Corpus Iuris. The Library of Congress explanatory text gives the English translation of paragraphs 2 and 31 and has the following to say about the Bull proper:

"This is the fundamental pillar of the ancient Hungarian constitution. Enacted seven years after the Magna Charta of England, it is the first statute in continental Europe providing for what later was called "due process of law"; it limits the royal power,

declares the rights of the gentry and also gives protection to foreign settlers.

"The execution of this important statute was guaranteed by granting to the gentry the right of resistance against unlawful acts of the king."

Among others, the column "Western Observer" writes about the successes of the Hungarian composers, Béla Bartók, Zoltán Kodály and Ernő Dohnányi, throughout the world.

During March and April 1953 Joseph Szigeti gave 27 concerts in Japan. "The memory of this performance", wrote THE MAINICHI (March 9) about one of the concerts, "will last as one of the greatest artistic achievements ever offered on a Japanese concert stage."

In Rumania, the 20th world championship of Ping pong was held in March. The men's single and the men's double championship were won by Hungarians; the women's double and the mixed double by Hungarian-Rumanian joint teams.

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Hungarian Bimonthly

Szerkeszti:

Csicsery-Rónay István

Megjelenik kéthavonta

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

P. O. Box 1005, Washington
13., DC., U.S.A

SZÁMÜZÖTTEK NAPTÁRA

A Hírünk a Világban melléklete

Copyright 1953 by Csicsert-Rónay István

Szept. 3. (1831)

Amerikába érkezik Bölöni Farkas Sándor gróf Béli Ferenc társaságában. Jár Jackson elnöknel is. 1835-ben jelent meg könyve ("Utazás Éjszak-Amerikában"); igen nagy hatást tett az országban s Amerika demokratikus intézményeinek a megismertetése a reformmozgalomnak nagy lökést adott. "Hála a Mindenhatónak, hogy ezen könyv napvilágra jött — mondotta róla Széchenyi — haszna honosinkra nézve felszámíthatatlan."

Szept. 4. (1848)

Haynaut a londoni munkások összeverik, szeméttel dobálják meg s csak a rendőrség menti meg a Themzébe hajítástól. "A tábornagynagy úgy látszik nem is sejtette — írta az 'Illustrated London News' az esetről — hogy minő iszonyattal kísérte Anglia minden osztálya az ő magyarországi tetteit." Az osztrák követ tiltakozását az angol kormány azzal utasítja el, hogy Haynautól tapintatlanság volt egy szabad ország területén mutatkozni.

Szept. 5. (1848)

Széchenyi elindul dóblingi száműzetésébe. Előző nap, midőn Kemény Zsigmond hírvél vitte neki a legújabb eseményeket, azoktól lesújtva, elméje elborult. A dóblingi elmeegógyintézetben kitör rajta a dühöngés.

Szept. 6. (1800)

Nelson admirális látogatást tesz Kismartonban Esterházy hercegnél. Háromnapos látogatása alatt számos ünnepség zajlik le, Haydn vezényletével a zenekar több hangversenyt ad.

Szept. 8. (1390)

El napon állítják fel Nagyváradon a Kolozsvári-testvérek, Márton és György Szent László szobrát. Egyetlen megmaradt szobruk azonban a prágai Szent György-szobor, mely a XV. században került Csehországba s amely a középkori szobrászművészet egyik remeke.

Szept. 8. (1860)

Türrt kinevezik Nápoly város és tartomány katonai parancsnokává. Türr egy újabb győzelme után a zsákmányolt lovak (159) segítségével magyar huszársapatt alakít később. Nápolyba való visszaérkezése után, szeptember 14-én Türrt a Voltturnónál álló hadsereg parancsnokává nevezi ki Garibaldi.

Szept. 9. (1870)

Meghal Bettelheim Bernát, Pozsonyban született orvos, aki Londonban LIVINGSTONNAAL együtt elvégzi a missziós iskolát, majd Japánba utazik, a Ryu-Kyu-szigetre. 7 éven át térített, gyógyított s a bibliát lefordította ryukyui nyelvre. Mikor Perry tengernagy megjelent s a határ megnyitását követelte Bettelheim közvetítette és segítette elő a szerződést Amerika és Ryu-Kyu közt. A szerződés megkötése után Bettelheim Perry hajóján Amerikába ment s vallásos műveket írt. 1926-ban monumentális emlékművet állítottak neki Ryu-Kyu szigetén. Tíz nemzet ajándékozott |egy-egy márványlapot az emlékműhöz. Magyarország nem volt köztük

Szept. 10. (1849)

A Központi Magyar Egyesület (Central Hungarian Society) első nyilvános szereplése: az amerikai sajtóban megjelenik felhívása a magyar szabadságharc megsegítésére. Ez volt az első magyar egyesület. Elnöke Naphegyi Gábor volt, a szabadságharc első historikusa.

Szept. 10. (1860)

Kossuth és Cavour közt magyar-olasz szövetség jön létre, mely szerint háború esetén (Ausztriával), Olaszország 30-40 ezer főnyi hadsereget küld Magyarországra s a felkelő magyar népet felfegyverzi. Az egyezmény hivatkozik arra a tényre, hogy 1849-ben Károly Albert király elismerte a független magyar kormányt s követet küldött hozzá. Később Cavour bevallotta Klapkának, hogy nem volt komoly szándéka a szerződést betartani.

Szept. 12. (1799)	Meghal Rodostóban az utolsó bujdosó, Horváth István , 120 éves korában.
Szept. 13. (1705)	Meghal Thököly Imre fejedelem, aki 1673-tól 1697-ig felkelések sorozatával próbálta megakadályozni a Habsburg-terjeszkedést. 1697-től haláláig törökországi száműzetésben élt. 1906-ban hazahozták hamvait Késmárkra.
Szept. 13. (1807)	Beethoven személyesen vezényli Kismartonban C-Dur Miséjének bemutatóját, melyet Esterházy herceg rendelt nála felesége névnapjára.
Szept. 14. (1904)	Ezen a napon hal meg Buenos Airesben Cetz János , a magyar szabadságharc utolsó tábornoka. Világos után Nyugateurópában élt, majd Spanyolországba került, ahol a híres Argentín tábornok, Rosas, lányát vette feleségül. 1860-ban Argentínába utazott s az argentin hadseregben ezredesi rangot kapott. Ő lett az argentin kadett-iskola, a Colegio Militar megalapítója és első parancsnoka; ő alapította a hadmérnökkari osztályt s ő térképezte fel Argentina több fontos határvidékét.
Szept. 16. (1906)	Felállítják Washington szobrát Budapesten. Ez az első Washington-szobor Európában. Az amerikai szabadságünnepeken minden évben ünnepélyt rendeztek a szobor előtt, az utolsón, 1946-ban, maga a miniszterelnök volt a szónok.
Szept. 17. (1849)	A szultán megtagadja Kossuthék kiadatását, jöllehet a cár Radziwill herceg személyében külön megbízottat küldött Konstantinápolyba, akinek egyetlen feladata az volt, hogy bármilyen módon, de kieroszakolja a kiadást. A legnagyobb érdem az elutasítás terén Stratford-Canning angol nagykövetet, a nagy angol államférfiút, illeti.
Szept. 23. (kb-1360)	Boldog Endes ferences vértanú napja. Meghalt 1360 táján.
Szept. 25. (1047)	Szent Gellért bencés, csanádi püspök e napon halt vértanúhalált Böld egri és Beszter nyitrai püspökökkel együtt.
Szept. 25. (1853)	Az amerikai kormány híres jegyzéke a Koszta-ügyben az osztrákokhoz: "Kötelesek megvédeni a gyengét az erősebb elnyomatás ellen és megmenekülni azt, aki veszedelemben forog ... Ingraham kapitánynak Koszta érdekében követett eljárását ezen elv teljesen igazolja." Pierce elnök a kongresszusí üzenetében pedig precedensnek deklarálja a Koszta- esetet: "... Az élvek s a politika, melyeket ez ügyben az Egyesült Államok vallottak, mindenkor alkalmazhatnak és érvényre juttathatnak, mikor arra megfelelő alkalom kínálkozik."
Szept. 26. (1945)	Meghal Bartók Béla New Yorkban. Azóta népszerűsége az egész világon nőttön-nő. A zenevilág általános véleményére jellemző egy híres zenetudós (Alfred Einstein) nemrég megjelent könyvének záróbekezdése: "Hogy 'uj zenét' negáció, program és kompromisszum nélkül is lehet teremteni, zenét, melyben lényegtelenné válik a háború s a háború utáni kor által meggyötört század válsága, a magyar Bartók Béla műve mutatja. Hazájának valódi — s nem valami cigányos — népművészetében gyökerezik s mégis egyéni; a zene elemeit ismét egyensúlyba hozza; nem romantikus, de nem is antiromantikus; azt bizonyítja, hogy a zene jövője nem a múlt utánzásában, paródiájában rejlik, sem pedig a múlthoz való hiábavaló visszatérésben, nem valamely csoportban vagy iskolában, nem rendszerekben, hanem a nagy és teremtő személyiségekben, vagyis az emberiben."
Szept. 28. (kb-1077)	Boldog Salomon magyar király, később remete, napja. Meghalt 1077 táján.
Október 2. (1526)	Boldog Székelyházi Bálint pálos napja. Meghalt 1526-ban.
Október 2. (1761)	Meghal Mikes Kelemen , Rodostóban. Utolsó levelében (1758. XII. 20.) írja:

"... Már csak ketten maradtunk volt Zay úrral. Az isten azt is kivevé a bujdosásból 22-ik okt. Már most egyedül maradtam a bujdosók közül, s nem mondhatom, mint eddig, hogy hadd vigyék ki ezt vagy amazt előre; mert egyedül maradván, nekem kell kimenni az áldozatra.. A kik ebbe az országba az öreg Rákóczi-val jöttünk, azok közül csak én maradtam.. Az első leveletem midőn a nénémnek írtam, 27 esztendő voltam, eztet pedig 69-ikben írom. Ebből kiveszek 17 esztendőt, a többi haszontalan bujdosásban töltöttem. A haszontalant nem kellett volna mondanom, mert az isten rendelésiben nincsen haszontalanság; mert ő mindent a maga dicsőségére rendel."

Október 2. (1860)

Ezen és az előző napon folyik le Santa Mariánál a döntő voltturnói csata. Nagyrészt Mogyoródy gyalogsága és Scheiter huszársága (a vörös ördögök) döntik el a csata sorsát. Garibaldit már majdnem körülvették a nápolyiak, amikor a magyar légió ott termett s a tízszeresnél nagyobb ellenséget szuronyrohammal szétverte.

Október 3. (1860)

Garibaldi a magyar légióról napiparancsában így emlékezik meg: "Szép volt látni a magyarokat, miként mentek tűzbe. Olyan nyugodtan s oly rendben, mintha nem is ütközetben, hanem csak gyakorlati mezőn volnának. Rettenthetetlen bátorságuknak nem csekély része volt az ellenség visszavonulásában." Később, Casertában pedig kijelentette tisztjei előtt: "Már ezeknek a vitéz magyaroknak nemcsak halálával tartozunk. Nekünk kötelességünk, hogy az ő ügyüket a magunkévá tegyük és meg is tesszük."

Október 6. (1849)

Nemzeti gyásznap. Ezen a napon végeztette ki Haynau Aradon a szabadságharc 13 tábornokát s Pestén Batthyány miniszterelnököt majd további töltszáz vezetőt. A szabadságharc vezetőinek nagy része száműzetésbe kényszerült.

Október 12. (1940)

Bartók Béla elindul amerikai száműzetésébe. Két nappal később egy levélben ezt írta Genfből: "Ez az utazás voltaképpen ugrás a bizonytalanságba a biztos elviselhetetlenségből... De nem tehetünk semmit; egyáltalában nem kérdés: így kell-e lennie; mert így kell lennie." Pár nappal elutazása előtt írta meg híres végrendeletét: addig ne nevezzenek el róla utcát, amíg Magyarországon Hitlerről vagy Mussoliniról tér vagy utca van elnevezve.

Október 1'. (1827)

Megszületik Zichy Mihály, négy cár festője. Képei főleg Párizsban, a lenvigrádi Ermitázsban s a gacsinaui múzeumban találhatók.

Október 15. (1853)

Megjelenik az első magyar újság első száma Amerikában. Szerkesztője Kornis Károly. "Beköszöntő" — jében így határozza meg a lap célját: kapcsolatot teremteni az Amerikában élő magyar menekültek között, tudósításokat közölni az otthon történt eseményekről, művelni a hazai nyelvet és fenntartani a magyar nemzetiséget. A lap pártolási hiányában s belső egyenetlenségek következtében a 6-ik száma után megszűnt.

Október 22. (1811)

Megszületik Liszt Ferenc, korának egyik szellemi vezére, a szinfónikus költemény, az újabb egyházi zene s a modern zongoramuzsikka alapvető mestere. Forradalmi génusz volt s nemcsak a zene terén.

Október 23. (1851)

Kossuth Angliába érkezik. Diadalménetben vonul be Londonba s az ország különböző városaiban nagy beszédeket mond, melyek óriási hatást váltanak ki.

Október 25. (1036)

Pannonhalmi Szent Mór, bencés apát, majd pécsi püspök napja. Ő volt az első magyar író. 1036-ban lett püspök. Püspöksége alatt épült a pécsi dóm.

Október 25. (1861)

Zágonyi Károly őrnagy híres halálrohamát vezeti a déliek ellen. 160 lovasával 1900 főből álló ellenséget futamított meg s ezzel biztosította az Unió

- számára Missouri államot. Ez a springsfieldi roham Zágonyit ismertté tette az egész országban.
-
- Október 26. (1943)** Meghalt Kabulban Stein Aurél, a híres magyar születésű tudós és felfedező. Bár számtalan külföldi kitüntetés érte s angol lord is lett, mindig hazavágyott. Utolsó otthoni látogatása alkalmával néhány marék magyar földet vitt magával.
-
- Október 27. (1850)** Ezen a napon Kossuth Lajos Teleki Lászlónak levelet írt, amelyben először említ meg a Dunai Konföderáció tervét. Kossuth korát megelőzve federatív tervezetű készített a dunai államok békés együttélésének biztosítására. Ez a terv 1862-ben a turini memorandumban látott napvilágot végleges formában; ezt nem ő fogalmazta ugyan, csak aláírásával látta el s ezzel részletes magyarázataiban teljesen azonosította magát.
- A konföderációs eszme terén 1862-ben öltött a Kossuth elgondolása végleges formát a következőképpen: Magyarország, esetleg külön Erdély, Románia (ekkor már így nevezi), Szerbia, Horvátország, esetleg más délszláv tartományok lesznek a Dunai Konföderáció tagjai. Mindezek független államok maradtak volna, de lett volna egy közös parlamentjük is, amely évente felváltva ülésezett volna Pesten (esetleg Kolozsváron is), Bukarestben, Belgrádban, Zágrábban. A közös parlament maga állapította volna meg hivatalos nyelvét. Közös ügyek: hadügy, külügy, kereskedelmi (közös pénz, mértékek) vámügy. Ekként a szövetségi diplomácia is közös lett volna. A közös parlament választja a legfőbb közös kormányt, melynek neve: közös szövetségi tanács. Annak az államnak feje, melynek fővárosában az illető évben a parlament székel, — abban az évben elnöke lesz a szövetségnek és a szövetség-tanácsnak. Minden tagállam azonban megtartotta függetlenségét. A nemzetek és a vallásfelekezetek közt teljes egyenjogúság. Mindenik állam megvalósította volna Kossuth liberális nemzetiségi elveit. Kossuth kiáltványát, melyben ezeket előadja, így fejezte be: Egység, egyetértés, testvériség magyar, szláv és román között! — Erről ezeket írta Kossuth gróf Károlyi Györgynéhez: Aki az ő tervét ellenzi, az vagy vak, vagy siket, vagy osztráklelki, mert csak ezzel a tervvel lehet Magyarországot megmenteni. „E konföderáció nélkül Magyarország másod-harmadrendű hatalom, e konföderációval egyszerre európai nagyhatalommá emelkedik...”
-
- Október 28. (1340)** Boldog Gál esztergomi ferences napja. Meghalt 1340-ben.
-
- Október 28. (1937)** Szent-Györgyi Albert megkapja a fizikai s orvosi Nobel-díjat élettani felfedezéseiért, valamint a C-vitamin kimutatásáért a magyar paprikában. Rajta kívül a következő magyarszármazású tudósok kaptak Nobel-díjat: Hevesy György (1934, kémia), Bárány Róbert (1914), fizika és orvostud., Zsigmondy Richard (1925, kémia) és Lenárd Fülöp (1905, fizika).
-
- Október 29. 1860)** Garibaldi kinevezi Türrt altábornaggyá. Nápoly csatlakozása után Piemont-hoz — mely határozat létrehozatalában Türrnek nagy része volt — Türr egy hadosztály parancsnokságát kapja az immár egységes Olaszországban. 1862 - ben Viktor Emánuel kinevezi tiszteletbeli főhadsegédévé.
-
- Október 29. (1911)** Meghalt Pulitzer József, a róla elnevezett legjelentősebb amerikai újságírói s művészeti díj alapítója, a maga idejében híres újságkirály s a Time-szerű magazinok ötletének felvetője. 17 esztendőskorában hagyta el Magyarországot, azután már nem tartott fenn semmiféle kapcsolatot magyarokkal.